
Anotace

FRANÇOIS HARTOG: *Croire en l'histoire*

Paris, Flammarion 2013. 310 s.

Kniha Françoise Hartoga *Věřit v historii* vyšla sice již před třemi roky, což je v dnešní době dosti dlouhá doba na to, aby ztratila hodně ze své provokativnosti, jakou jí nepochybně uděluje její titul, nikoli ovšem ze své zajímavosti a podnětnosti. Po pravdě řečeno *věřit v historii* není tak samozřejmé, jak se na první pohled může zdát. Mnohé z víry v Historii, v onen bezproblémový výklad uplynulých událostí poskytujících smysl jak tomu, co se jeví jako minulost, tak tomu, co především dodává budoucnosti orientaci, a tedy jakousi jistotu, že nastoupený směr našeho směřování je jediné možné, a tudíž také správné, se v našem vědomí znejistilo nebo i vytratilo. Dřívější víra v Historii byla výsledkem národního (sebe)vědomí i prostředkem jeho utváření, a šla tedy ruku v ruce s upevňováním i prosazováním víry v národní stát. Velké dějinné vyprávění o minulosti bylo dílem historiografie, která usilovala o to, stát se vědou a být tak rovněž přijata odbornou i laickou veřejností. Dnes, zdá se, je ledačos jinak. Obrovský zájem o vše minulé – a zde se Hartog ve své knize jistě dotýká velmi zajímavého fenoménu současnosti – se projevuje především ve svátcích a slavnostech *paměti*, ve vzpomínkách současníků velkých a zejména tragických okamžiků života jednotlivců a skupin i celých národů. Touto *pamětí*, ať už je zachycena jakkoliv, se dějiny cílevědomě *zpřítomňují*; ovšem minulost, ale také budoucnost nahrazuje jakýsi *präsentismus*.

Hartog neodsuzuje tuto situaci či stav toho, co snad lze nazvat současným dějinným vědomím. Klade si naopak otázku, jež musí zajímat jak historii, tak filosofii: Jak znovu a nově pojímat kategorie minulosti, přítomnosti a budoucnosti bez nastolování převahy jedné nad druhou? Je při tom veden dobrou vůlí, jak píše v závěru své knihy, pochopit naši současnost. Nejde tedy podle jeho názoru jen o to klást si otázku, *jak chápeme dnes dějiny*, nýbrž je potřebné pokládat si také otázku, *jak rozumíme své přítomnosti a jak vidíme svou budoucnost?*

Dodejme, že Hartog, známý mimo jiné svou knihou *Régimes d'historicité* (Paris, Seuil 2003), pracuje ve své knize především s francouzskou historií a historiografií, aniž by ovšem zanedbával autority významně se vyslovující k povaze historického diskursu, řečeno s Foucaultem, pocházející odjinud. To vše činí z knihy *Věřit v historii* dílo, jež je vhodné a potřebné číst...

Petr Horák